

Četvrta znanstvena/naučna konferencija
„DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD“
Zajednička budućnost za
transformativnu promjenu
-Knjiga sažetaka-

**BUEN
VIVIR**

*shared future for
transformative
change*

**WORLD SOCIAL WORK DAY
19TH MARCH 2024
#WSWD2024**

IV Naučna konferencija

**„DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD:
'Buen Vivir': Zajednička budućnost za
transformativnu promjenu”**

-Knjiga sažetaka-

Naslov

IV Naučna konferencija „DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD:
‘Buen Vivir’: Zajednička budućnost za transformativnu promjenu” - knjiga sažetaka

Izdavač

Fakultet političkih nauka Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo

Za izdavača

prof.dr. Sead Turčalo

Urednici

prof.dr. Borjana Miković
doc.dr. Anida Dudić-Sijamija
prof.dr. Sanela Bašić
prof.dr. Dževad Termiz

Organizacioni odbor

prof.dr. Borjana Miković, predsjednica, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka
prof.dr. Sanela Bašić, članica, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka
prof.dr. Dževad Termiz, član, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka
doc.dr. Anida Dudić-Sijamija, članica, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

DTP

Emina Adilović, MA

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

364-7:316.3(497.6)(082)
316.3

NAUČNA konferencija Društvena kriza i socijalni rad: ‘Buen Vivir’ zajednička budućnost za transformativnu promjenu
(4 ; 2024 ; Sarajevo)

Knjiga sažetaka [Elektronski izvor] : zbornik radova / 4. naučna konferencija Društvena kriza i socijalni rad:
‘Buen Vivir’ zajednička budućnost za transformativnu promjenu, 19. mart, 2024. ; [urednici Borjana Miković ...
[et al.]. - El. knjiga. - Sarajevo : Fakultet političkih nauka Univerzitet, 2024

Način pristupa (URL): https://fpn.unsa.ba/b/wp-content/uploads/2024/03/Knjiga-sazetaka_Zajednicka-buducnost-za-transformativnu-promjenu_130324.pdf. - Nasl. sa nasl. ekrana. - Tekst na bos.,srp.,hrv. i engl. jeziku. -
Opis izvora dana: 15. 03. 2024.

ISBN 978-9926-475-61-1

1. Gl. stv. nasl.

COBISS.BH-ID 59191814

IV Naučna konferencija
**„DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD:
'Buen Vivir': Zajednička budućnost za transformativnu promjenu”**
(19. mart, 2024. godine)

Knjiga sažetaka

Fakultet političkih nauka
Sarajevo, 2024. godine

UVODNA RIJEČ

Naš svijet se danas više nego ikada prije suočava s različitim krizama koje su na prvom mjestu uzrokovane ratnim sukobima, devastacijom okoliša, prisustvom trajnog siromaštva i političkim nejednakostima. S tim u vezi, socijalni rad, kao naučna disciplina, praktična djelatnost i pomažuća profesija, kroz neminovno prožimanje navedenih segmenata, mora se kontinuirano razvijati i usvajati inovativne, transformativne pristupe koje vodi zajednica i koji su prožeti autohtonom mudrošću. Središnje mjesto u ovoj transformativnoj promjeni je načelo 'Buen Vivir' koje ističe da je pravo blagostanje moguće postići kada zajednice žive u skladu sa prirodom i zajedničkom težnjom ka uravnoteženom razvoju.

Sukladno navedenom je i tema ovogodišnjeg 27. Svjetskog dana socijalnog rada: „'Buen Vivir': Zajednička budućnost za transformativnu promjenu“, koja se zapravo nadovezuje na prošlogodišnju temu: „Poštivanje različitosti kroz zajedničko društveno djelovanje“. Ovogodišnjom temom se, također, naglašava važnost međusobne povezanosti, reciprocnosti, korespondencije i komplementarnosti u ljudskim odnosima i našoj vezi s prirodom. Pri tome, pored zagovaranja načela 'Buen Vivir', cilj je i poticanje eko društvenog svijeta koji napreduje na uključivanju, međusobnom razumijevanju i poštivanju ljudskih prava. Drugim riječima, kako to ističe Sang-Mok Suh, predsjednik Međunarodnog vijeća za socijalnu skrb (ICSW): „Ova tema sažima bit onoga što socijalni rad predstavlja. Služi kako podsjetnik da, kako bismo doveli do značajne promjene, moramo prihvatiti i inicijative vođene zajednicom koje su utemeljene na autohtonoj mudrosti i skladnom životu s prirodom. To je poziv na jedinstvo, saradnju i transformativno djelovanje.“

Sve pobrojano upućuje na zaključak da se ovogodišnjom temom naročita pažnja posvećuje transformativnoj ulozi socijalnih radnika u pokretanju pozitivnih promjena koje se, sukladno temeljnim vrijednostima socijalnog rada, zasnivaju na međusobnom poštivanju i održivosti, gdje, kako to ističe Joachim Mumba, predsjednik Međunarodne Federacije socijalnih radnika (IFSW), kroz koegzistenciju zajednice i prirode socijalni radnici zajedno s lokalnim stanovništvom grade mirne zajednice ključne za našu zajedničku održivu budućnost.

Na tragu navedenog, kroz promišljanje kako u konkretnim uslovima života u BiH ispoštovati pobrojana načela buduća praksa socijalnog rada vezana za zajedničku budućnost u uslovima društvene krize može, a često i jeste, biti opterećena različitim dilemama, kao moguće rješenje ističemo njezino razumijevanje na mikro i makro nivou.

S tim u vezi, na mikro nivou postavlja se pitanje: na koji način praksa socijalnog rada može doprinijeti zajedničkoj budućnosti za transformativne promjene u smislu ukidanja nejednakosti i poštivanja zahtjeva za socijalnom pravdom i jednakošću? Na makro nivou se na prvom mjestu postavlja dilema u vezi s pitanjem: šta istinsko blagostanje u smislu života zajednice u skladu s prirodom zapravo znači u praksi? Ovo posebno što je jedna od karakteristika bosanskohercegovačkog društva prisustvo mnogostrukih društvenih podjela koje se odnose na etničke, političke, regionalne, klasne i druge segmente. Uz navedeno. opterećenost različitim krizama: uništavanje okoliša, kontinuirano siromaštvo i posebno socijalne i političke nejednakosti su stvarnost svakodnevnog života u Bosni i Hercegovini.

Polazeći od ukupnog stanja, a posebno od doprinosa socijalnih radnika u smislu profesionalne odgovornosti i posvećenosti svakodnevnom radu na poboljšanju uslova života i humanijim odnosima u društvu, čim omogućavaju, posebno najvulnerabilnijim društvenim skupinama i pojedincima pristup socijalnim uslugama i ostvarivanje ljudskih prava, Odsjek za socijalni rad Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu organizira Četvrtu naučnu konferenciju: „DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD“, koja će ove godine biti posvećena temi: „'Buen Vivir': Zajednička budućnost za transformativnu promjenu“.

Cilj konferencije: dati doprinos promišljanju o primjeni načela 'Buen Vivir', odnosno načinu života u harmoniji sa zajednicom, s nama samima i najvažnije s prirodom, sukladno smjernicama Globalne agende za socijalni rad i socijalni razvoj 2020. – 2023. godina, s fokusom na izazove s kojima se suočavaju savremene zajednice u održivosti i promišljanjima o temeljnim potrebama i pravima ranjivih skupina i pojedinaca, te mogućnosti njihovog ostvarenja.

Konferencija je zamišljena kao mjesto prezentacije, diskusije i kritičkih refleksija, inovativnih politika, programa i pristupa profesionalnog socijalnog rada u promoviranju i zagovaranju eko društvenog svijeta koji napreduje na uključivanju, međusobnom razumijevanju i poštivanju ljudskih prava.

Za Organizacijski odbor
prof. dr. Borjana Miković

Četvrta znanstvena/naučna konferencija

DRUŠTVENA KRIZA I SOCIJALNI RAD

- Zajednička budućnost za transformativnu promjenu -

Utorak, 19.03.2024.

Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

Sala 12/P

OTVARANJE KONFERENCIJE I POZDRAVNI GOVORI

10:00 – 10:15

Prof. dr. Sead Turčalo, dekan Fakulteta političkih nauka
Prof. dr. Sanela Bašić, šefica Odsjeka za socijalni rad Fakulteta političkih nauka
Adnan Delić, ministar, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike
Enda Pavić Pečenković, ministrica, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

10:15 – 11:00

PLENARNO IZLAGANJE

Moderatorica: **prof. dr. Borjana Miković**

KA POSTKRIZNOJ SOCIJALNOJ DRŽAVI U CENTRALNOJ I JUGOISTOČNOJ EUROPI: PERSPEKTIVE ZA TRANSFORMACIJSKE PROMJENE

Prof. dr. Maja Gerovska Mitev, Filozofski fakultet,
Ss. Cyril and Methodius u Skoplju

11:00 – 11:15

PAUZA ZA KAFU

Sala 12/P

PANEL 1

Moderator: **prof. dr. Dževad Termiz**

11:15 – 11:30

TEORIJSKO-METODOLOŠKI PROBLEMI NAUKE O SOCIJALNOM RADU I VISOKO OBRAZOVANJE SOCIJALNIH RADNIKA

Prof.dr. Dževad Termiz, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

11:30 – 11:45

INTEGRACIJA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA I PRIRODNE SREDINE: ŠTA, ZAŠTO, KAKO

Dr.sc. Ljubinka Lazić, Udruženje stručnih radnika socijalne djelatnosti regije Dobož

11:45 – 12:00

MEDIJSKA EKOLOGIJA – HOLISTIČKI PRISTUP PROMJENI INFORMIRANJA

Prof.dr. Irena Praskač – Salčin, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

12:00 – 12:15

TRANSFORMATIVNA ULOGA MEĐUNARODNIH AKTERA U RAZVOJU SOCIJALNE EKONOMIJE – IZGRADNJA KAPACITETA ZA SOCIJALNO PREDUZETNIŠTVO U REPUBLICI SRBIJI

Doc.dr. Suzana Mihajlović, Tamara Stojanović istraživač,
Univerzitet u Beogradu - Fakultet političkih nauka

12:15 – 12:30

BUEN VIVIR VS KONCEPT ODRŽIVOG RAZVOJA (ONLINE)

Doc. dr. Brankica Todorović, Fakultet savremenih umetnosti, Beograd, Srbija

12:30 – 12:45

DISKUSIJA

12:45 – 13:15

PAUZA ZA RUČAK

Sala 26/II

PANEL 2

Moderatorica: **doc. dr. Anida Dudić-Sijamija**

11:15 – 11:30

ZASTUPLJENOST CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U STUDIJSKIM PROGRAMIMA ODSJEKA ZA SOCIJALNI RAD NA UNIVERZITETU U SARAJEVU - FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA

Prof.dr. Ehlimana Spahić, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

11:30 – 11:45

ANALIZA PSIHOSOCIJALNE PODRŠKE I MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O MIGRANTIMA U BOSNI I HERCEGOVINI: PREGLED TRENUTNE SITUACIJE I IZAZOVA

Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija, doc.dr. Lamija Silajdžić, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

11:45 – 12:00

ULOGA SOCIJALNOG RADNIKA U EDUKOVANJU I USPOSTAVLJANJU MULTISEKTORSKE SARADNJE SA VASPITNO-OBRAZOVNIM INSTITUCIJAMA U CILJU SPREČAVANJA VRŠNJAČKOG NASILJA

Violeta Golubović Doktorantkinja interdisciplinarnih doktorskih studija, istraživačko polje socijalni rad Fakultetu političkih nauka, Univerzitet Sarajevo

12:00 – 12:15

PREVENCIJA U PORODIČNOM OKRUŽENJU

Mr.sc. Alma Hadžiskakić, Udruženje za prevenciju ovisnosti NARKO-NE

12:15 – 12:30

AKTIVISTIČKE I EKO-FEMINISTIČKE BORBE U BOSNI I HERCEGOVINI

Džekman Vildana, mag.iur.

12:30 – 12:45

DISKUSIJA

12:45 – 13:15

PAUZA ZA RUČAK

Sala 12/P

PANEL 3

Moderatorica: **prof. dr. Sabira Gadžo-Šašić**

13:15 – 13:30

ZNAČAJ RAZVIJANJA KOMPETENCIJA STUDENATA SOCIJALNOG RADA ZA RAD SA MARGINALNIM GRUPAMA

Prof.dr. Sabira Gadžo-Šašić, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

13:30 – 13:45

ZVUČNA IMPROVIZACIJA U CILJU HOLISTIČKOG POBOLJŠANJA ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA

Doc.dr. Mirsada Zećo, Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet

13:45 – 14:00

NASILJE U INTIMNIM PARTNERSKIM ODNOSIMA: KA KOORDINIRANOM, MULTI -SEKTORSKOM PRISTUPU ZAŠTITI ŽENA

Prof.dr. Sanela Bašić Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka

14:00 – 14:15

PODRŠKA HRANITELJSKIM PORODICAMA/ DOBRE PRAKSE IZ SOS DJEČJIH SELA BOSNE I HERCEGOVINE

Adnan Alikadić, prof. pedagogije SOS Dječije selo Sarajevo

14:15 – 14:30

POTENCIJALNI PROBLEM MIŠLJENJA PO SHEMAMA U PROFESIONALNOM KONTEKSTU (ONLINE)

Dr.sc. Koraljka Modić Stanke, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
dr.sc. Valentina Ružić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku
dr.sc. Tena Velki, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku

14:30 – 14:45

DISKUSIJA

14:45 – 15:00

PAUZA ZA KAFU

Sala 26/II

PANEL 4

Moderatorica: prof. dr. Sanela Šadić

13:15 – 13:30

ELEKTRONIČKO NASILJE MEĐU DJECOM I MLADIMA

Amna Humačkić, MA i doc.dr. Jelena Brkić – Šmigoc,
Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

13:30 – 13:45

ULOGA STILA PRIVRŽENOSTI U KVALITETI PARTNERSKIH ODNOSA

Uma – Tagrid Miloš, MA i doc.dr. Jelena Brkić- Šmigoc
Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka

13:45 – 14:00

PRAVNA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA U MEĐUNARODNIM DOKUMENTIMA I ZAKONODAVSTVU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Prof.dr. Borjana Miković, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

14:00 – 14:15

SLOBODA MEDIJA KAO TEMELJ LJUDSKIH PRAVA

Prof.dr. Mustafa Sefo, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

14:15 – 14:30

PRAVO DJETETA I ADOLESCENATA NA MENTALNO ZDRAVLJE U BOSANSKOHERCEGOVAČKIM TRANSFORMACIJSKIM PROCESIMA

Prof.dr. Džamna Vranić, Univerzitet u Sarajevu - Pravni fakultet
Dino Kovačević, mr. iur., Univerzitet u Sarajevu - Pravni fakultet

14:30 – 14:45

DISKUSIJA

14:45 – 15:00

PAUZA ZA KAFU

Sala 12/P

PANEL 5 (ONLINE)

Moderatorica: doc. dr. Jelena Brkić Šmigoc

15:00 – 15:15

UTJECAJ PRIRODNOG OKRUŽENJA NA RAZVOJ DJECE (ONLINE)

Prof.dr. Sandra Kadum, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Nikol Ivančić Pek, MA DV Radost, Poreč

15:15 – 15:30

ANALIZA STAVOVA JAVNOSTI O PITANJU SPUŠTANJA STAROSNE GRANICE ZA KRIVIČNU ODGOVORNOST MALOLETNIKA NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE (ONLINE)

Doc. dr. Jovana Škorić, Odsek za Socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

15:30 – 15:45

Doc. dr. Jelena Tanasijević, Odsek za Socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

15:45 – 16:00

KRIZA UDOMITELJSTVA - ŠTO JE DOVELE DO NJE I KAKO JOJ PRISTUPITI (ONLINE)

Prof.dr. Maja Laklija, Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada

16:00 – 16:15

VRIJEME S PRIRODOM U PRIRODI (ONLINE)

Mirjana Blažević, Magistra primarne edukacije, učiteljica u zvanju mentorice, OŠ Ivana Batelića – Raša, Hrvatska,
Željka Čikeš, Učiteljica razredne nastave u znanju savjetnice OŠ Marije i Line,
Hany Tutan, magistra primarne edukacije, Institucija OŠ Ivana Batelića – Raša,

16:15 – 16:30

OTVORENA POSVOJENJA IZ PERSPEKTIVE BUDUĆIH STRUČNJAKA (ONLINE)

Dr.sc. Koraljka Modić Stanke, Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Dr.sc. Inja Erceg, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb
Mr.sc. Matea Ćosić, Centar za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj, Split

16:30 – 16:45

DISKUSIJA

PANEL 6

Moderatorica: Vasva Smajlović, MA

15:00 – 15:15

KVALITET ŽIVOTA OSOBA S INVALIDITETOM

Vasva Smajlović, MA

15:15 – 15:30

STARATELJSTVO I SMJEŠTAJ MALOLJETNIH OSOBA KOJE SU STRANI DRŽAVLJANI NA PODRUČJU GRADA BIHAĆA (2018. – 2021. GODINA)

Lejla Hafizović, MA

15:30 – 15:45

RAZLIKE U STRATEGIJAMA SUOČAVANJU SA STRESOM KOD DJECE I ADOLESCENATA S OBZIROM NA SOCIJALNU I EMOCIONALNU KOMPETENTNOST

Ifeta Burzić, MA soc rada, PU Školski centar Maarif Schools od Sarajevo

15:45 – 16:00

DISKUSIJA

Professor Maja Gerovska Mitev, Institute of Social Work and Social Policy,
Faculty of Philosophy, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

TOWARD A POST-CRISIS WELFARE STATE IN CENTRAL AND SOUTHEAST EUROPE: PERSPECTIVES FOR TRANSFORMATIVE CHANGE

Over the period 2020-2023, the welfare states in Central and Southeast Europe (CSE) experienced a 'crises within crises', seen through the overlapping Covid-19 health crises, economic crises, and cost of living crises, which came on top of the other crises narratives, especially in the post-socialist countries, such as the migration, economic transition, ethnic and national conflicts, etc. Social policies that emerged and were implemented in such contexts and the corresponding responses from the social work and social service providers showed various contradictions. Some of these include: high demand for social services (especially for the elderly) and accompanied shortage of qualified personnel as well as significant inequality and regional disparity in social service provision; focus on activation as an exit strategy from social protection and failure to provide effective labor market services; increased need for support from the Social Work Centers (SWC) and reduced contacts and minimum services from SWC; Top-down effect of the Covid-19 social protection measures while social workers did not have any influence on measures that framed their professional conduct, etc,

Based on these experiences in CSE, the paper will discuss perspectives for transformative change, including but not limited to bottom-up policy-making, democratization and transparency, evidenced-based social policy and innovation, as well as embracing human rights perspective and user-centred approach. These approaches are discussed in the context of the reconstruction of the welfare state in CSE around a renewed set of principles as an endeavour to reclaim the welfare state along the lines of comprehensive and progressive social policies and social services that embrace the new social risks and changed social realities.

Prof.dr. Dževad Termiz, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka

TEORIJSKO-METODOLOŠKI PROBLEMI NAUKE O SOCIJALNOM RADU I VISOKO OBRAZOVANJE SOCIJALNIH RADNIKA

Integralni pristup u nauci o socijalnom radu, njenoj teoriji i metodologiji, visokom obrazovanju socijalnih radnika i djelatnosti u praksi socijalnog rada se zasniva na aksiomatskim postulatima veza i odnosa, prožetosti i međuzavisnosti i neraskidivog dijalektičkog jedinstva njegovih činilaca, svojstava, uloga i funkcija u procesu ostvarivanja-sticanja i praktikovanja saznanja u relacijama nauka-struka, metodologija-metodika, naučna istraživanja-stručna istraživanja kao osnov unapređenja društvene prakse, odnosno rezultati istraživanja u praktičnoj primjeni.

Ključne riječi: nauka, socijalni rad, teorija, metodologija, metodika, istraživanje, problem, obrazovanje, socijalni radnik.

BUEN VIVIR VS KONCEPT ODRŽIVOG RAZVOJA

Održivi privredni razvoj je sastavni deo Agende 2030 koja uključuje tri dimenzije: ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine. Okvir saradnje za održivi razvoj između Republike Srbije i sistema Ujedinjenih nacija podrazumeva podršku u ostvarivanju razvojnih prioriteta, kao i preporuke za izgradnju boljeg društva. Okvir saradnje se zasniva na načelu "niko ne sme biti izostavljen", kao i na pristupu zasnovanom na ljudskim pravima i rodnoj ravnopravnosti u svim aktivnostima.

Buen Vivir koncept se zasniva na razumevanju granica zajednice i sve većoj samodovoljnosti koja ne mora nužno da se ostvaruje ekonomskim rastom. Ekonomski rast se, pored materijalnog bogatstva, odnosi i na dobrobit svakog pojedinca i zajednice uz poštovanje održivosti i solidarnosti.

Imajući u vidu koncept održivog razvoja i Buen Vivir koncept razvijaju se brojni indikatori koji analiziraju napredak nacionalnih ekonomija prema različitim komponentama, kao što su: društvena podrška, prihodi, zdravlje, sloboda, darežljivost, odsustvo korupcije i drugo.

Ciljevi istraživanja u radu su: (1) Komparativna analiza koncepta održivog razvoja i Buen Vivir koncepta sa aspekta strateških dokumenata, ciljeva i instrumenata, (2) Analiza najrazvijenih zemalja prema Indeksu srećne planete (HPI) i Indeksu ljudskog razvoja (HDI) i (3) Primeri dobrih praksi socijalne inkluzije i društvenog razvoja prema analiziranim indikatorima kao modeli i podsticaji za razvoj drugih ekonomija.

Ključne riječi: održivi razvoj, Buen Vivir koncept, HPI, HDI, socijalna inkluzija

INTEGRACIJA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA I PRIRODNE SREDINE: ŠTA, ZAŠTO, KAKO?

Prirodna sredina je temelj za održivost društva i budućnost planete. Od prirode dobijamo vazduh, vodu, hranu. Klimatske promjene, degradacije i zagađenje prirode direktno ugrožavaju zdravlje i život ljudi. Ovaj rad polazi od zadatka socijalnog rada da osigura zadovoljavanje životnih potreba ljudi kroz pristup osnovnim prirodnim resursima (hrana, voda). U radu se aktualizira uloga socijalnog rada u zaštiti ljudskih prava i očuvanja životne sredine. Rad prikazuje povezanost i značaj ovih tema te upućuje na konkretne mehanizme i postupke kojima socijalni radnici mogu doprinijeti poštovanju ljudskih prava čiji je bitan aspekt zdrava životna sredina. Socijalni radnici obučeni za procjenu i intervenciju su nosioci aktivnosti usmjerenih na poštovanje ljudskih prava i stvaranju eko društvenog svijeta. Zagovaranje poštovanja prava i jednakosti svih ljudi kao i raspodjele prirodnih resursa su osnova socijalnog aktivizma. Takav socijalni rad se provodi na svim nivoima obuhvatajući edukaciju pojedinaca, podizanje svijesti zajednice i saradnju sa organizacijama vlasti.

MEDIJSKA EKOLOGIJA – HOLISTIČKI PRISTUP PROMJENI INFORMIRANJA

Medijska ekologija kao relativno savremena disciplina analizira savremene medijske sisteme poput ekosistema, sociosistema ili tehnosistema te pokušava, na mnogo različitih pristupa, objasniti djelovanje medijskih organizacija, formi i produkata u njihovom odnosu s okolinom. Tekst analizira savremene forme medijskog utjecaja u kontekstu odnosa: medija prema ekološkom problemu, krizi, katastrofi; medija i društveno odgovornog ponašanja; predviđanja odnosa medija i okoline; razvoja i potrebe medijske pismenosti te komercijalizacije medijskih formi. Elaborirani primjeri medijskih podržavanja komercijalističkih, tehnicističkih, antropocentrističkih paradigmi savremenog svijeta kao primarnih čimbenika društvene krize, pokazatelji su da bi holistička, humanistička, ekologistička promjena načina i stila informisanja bitno mogla utjecati na mijenjanje savremene društvene i kulturne filozofije. Jer, u konačnici, da li postoji značajniji događaj za medije od spasenja čovječanstva?

Ključne riječi: medijska ekologija, mediji, tehnika, komercijalizacija, ekologija.

Doc.dr. Suzana Mihajlović, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka

Tamara Stojanović, istraživač-pripravnik, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka

TRANSFORMATIVNA ULOGA MEĐUNARODNIH AKTERA U RAZVOJU SOCIJALNE EKONOMIJE – IZGRADNJA KAPACITETA ZA SOCIJALNO PREDUZETNIŠTVO U REPUBLICI SRBIJI

Učestale krize u međunarodnim okvirima imale su za posledicu ograničen pristup tržištu rada, produbljujući time socijalne nejednakosti i siromaštvo. Diskusija o socijalnoj ekonomiji predstavljala je održivu alternativu ka sinergijskom delovanju ekonomske i socijalne politike u promenljivim društvenim okolnostima.

Ciljevi rada jesu mapiranje međunarodnih aktera koji deluju u polju razvoja socijalne ekonomije; prikaz i analiza principa, inicijativa i programa za razvoj socijalne ekonomije u nacionalnim okvirima od strane ovih aktera; analiza delovanja međunarodnih aktera na razvoj socijalne ekonomije u Republici Srbiji. Rad je zasnovan na pristupu političkog učenja na makro nivou, dok se kao metod koristi analiza sadržaja dokumenata.

Nalazi upućuju na zaključak da su određene međunarodne organizacije (EU, OECD, ILO, UN) imale presudnu ulogu u transnacionalnom širenju diskursa socijalne ekonomije, u nekoliko ključnih domena na nivou kreiranja i implementacije javnih politika. U Republici Srbiji, Evropska unija je eksterni akter od najvećeg uticaja na razvoj socijalne ekonomije, međutim sa ograničenim dometom u transferu pristupa i politika.

Ključne riječi: političko učenje, socijalna ekonomija, međunarodni akteri, socijalna politika.

**ZASTUPLJENOST CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U STUDIJSKIM PROGRAMIMA
ODSJEKA ZA SOCIJALNI RAD NA UNIVERZITETU U
SARAJEVU - FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA**

Analiza primjene ciljeva održivog razvoja u svakodnevno poslovanju kao i njihove zastupljenosti u studijskim programima dobiva na značaju u visokom obrazovanju. Rad predstavlja nastavak istraživanja o zastupljenosti ciljeva održivog razvoja u studijskim programima Univerziteta u Sarajevu - Fakulteta političkih nauka. Inicijalno istraživanje (Spahić i Čustović, 2023) obuhvatilo je studijske programe prvog ciklusa prema nastavnom plan i programu inoviranom 2019 godine. Rezultati ovog istraživanja ukazuju da Odsjek za socijalni rad ima trinaest matičnih predmeta u kojima su zastupljeni ciljeve održivog razvoja, a od sedam zajedničkih predmeta samo dva predmeta nemaju zastupljene ciljeve održivog razvoja. Dominantno zastupljeni ciljevi su SDG10 i SDG17, a značajnu zastupljenost imaju i ciljevi SDG1, SDG3 i SDG4. Osim istraživanja o zastupljenosti ciljeva održivog razvoja analiziran je i razvoj održivih kompetencija na razini studijskih programa prvog ciklusa, te je ustanovljeno da studijski program Odsjek za socijalni rad ima najveći stepen usklađenosti ishoda učenja s održivom kompetencijama. Navedeni rezultati istraživanja i u tu svrhu kreirani metodologija koristi će se analizu studijskog programa drugog ciklusa. Cilj je kreirati holistički pregled zastupljenosti ciljeva održivog razvoja u studijskim programima Odsjeka za socijalni rad.

Ključne riječi: ciljevi održivog razvoja, održive kompetencije, studijski program, ishodi učenja, tematske cjeline.

Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka

Doc.dr. Lamija Silajdžić, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka

ANALIZA PSIHOSOCIJALNE PODRŠKE I MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O MIGRANTIMA U BOSNI I HERCEGOVINI: PREGLED TRENUTNE SITUACIJE I IZAZOVA

U proteklim godinama Bosna i Hercegovina suočava se sa sve većim prilivom migranata, izbjeglica i tražilaca azila. Adekvatan odgovor na ova kretanja je izazov, ako uzmemo u obzir kompleksnu dinamiku socijalnih, kulturnih i političkih pitanja u zemlji. U tom kontekstu, ovaj rad analizira dva ključna aspekta podrške migrantima, izbjeglicama i tražiocima azila u Bosni i Hercegovini: (1) istražuje važnost psihosocijalne podrške koja je neophodna za njihovu integraciju u lokalnu zajednicu. Kroz naglasak na savjetovanje i psihoterapiju, istraživanje se bavi pristupačnošću ovih usluga migrantima, izbjeglicama i tražiocima azila u BiH. (2) Rad se fokusira i na medijsko izvještavanje o migrantima, tražiocima azila i izbjeglicama u BiH, s obzirom na utjecaj medija na javno mnijenje.

Iako novinarsko izvještavanje treba biti objektivno i istinito, uz poštivanje temeljnih ljudskih prava, primjećuje se senzacionalizam, huškanje ili ksenofobija u medijskom prikazu migranata, izbjeglica i tražilaca azila. S tim u vezi, ovaj rad analizira utjecaj ovakvog načina izvještavanja na društvenu percepciju migranata, izbjeglica i tražilaca azila, te istražuje kako medijski narativi mogu doprinijeti širenju predrasuda i diskriminacije u društvu.

Kroz dublje razumijevanje navedenih dinamika, rad pruža temelje za izgradnju inkluzivnijeg i humanijeg pristupa upravljanju migrantskom krizom u BiH.

Ključne riječi: migranti, psihosocijalna pomoć, medijsko izvještavanje, Bosna i Hercegovina.

Violeta Golubović, doktorantkinja interdisciplinarnih doktorskih studija,
istraživačko polje socijalni rad

ULOGA SOCIJALNOG RADNIKA U EDUKOVANJU I USPOSTAVLJANJU MULTISEKTORSKE SARADNJE SA VASPITNO-OBRAZOVNIM INSTITUCIJAMA U CILJU SPREČAVANJA VRŠNJAČKOG NASILJA

Da su djeca budućnost jedne države, a njihova sigurnost obaveza svih nas primarni je motiv za uspostavljanje multisektorske saradnje između Centra za socijalni rad i vaspitno-obrazovnih institucija. Vršnjačko nasilje kao problem modernog društva zahtjeva znanja, vještine i multidisciplinarni pristup kako bi se mogli uspješno nositi sa ovim problemom. Edukovanje nastavničkog kadra od strane socijalnog radnika je bitan faktor u sprovođenju prevencije vršnjačkog nasilja i glavni je motiv pisanja ovog naučnog rada. Kroz sticanje novih saznanja i razmjenu iskustava postavlja se dobar temelj za multidisciplinarni pristup koji je ključan za rješavanje problema vršnjačkog nasilja. Društvo kao sistem mora da prihvati model funkcionisanja po kome ne dijelimo međusobne odgovornosti, već radimo udruženo ka ostvarivanju zajedničkog cilja koji se odnosi na sigurnost i bezbjednost naše djece, odnosno djetinjstvo bez međuvršnjačkog nasilja.

Ključne riječi: Centar za socijalni rad, vaspitno-obrazovne institucije, vršnjačko nasilje, edukovanje, multisektorska saradnja.

PREVENCIJA U PORODIČNOM OKRUŽENJU

Porodica je samo jedno od (mikro) okruženja preventivnog rada. Iskustva iz porodice u velikoj mjeri definišu razvoj različitih osobina ličnosti i vještina (samopoštovanje i samopouzdanje, sposobnost rješavanja sukoba i uživanja, nošenje s osjećajima i sl.). Ove karakteristike smatraju se faktorima koji mogu zaštititi od razvoja ovisnosti. Osim toga, uloga roditelja/staratelja kao uzora, od velike je važnosti (vrijednosti, pravila, odgojni stilovi, stavovi i ponašanja u vezi s ovisničkim i rizičnim supstancama i ponašanjima). Kad porodice funkcioniraju dobro, moguće je smanjiti vjerovatnost pojave poteškoća. Stoga, potrebno je podržati porodice kako bi imale dovoljno informacija o nastanku ovisnosti, načinima promocije zaštitnih faktora, te mogućnosti za suočavanje s porodičnim izazovima. NARKO-NE od 2021. godine implementira program Snažne porodice UN agencije UNODC, osmišljen 2010., te proveden u više od 30 zemalja svijeta. Program je kreiran za porodice sa djecom uzrasta između 8 i 15 godina, sa ciljem da se poboljšaju roditeljske vještine, dobrobit djeteta i mentalno zdravlje porodice.

Džekman Vildana, mr.iur.

AKTIVISTIČKE I EKO-FEMINISTIČKE BORBE U BOSNI I HERCEGOVINI

Muška dominacija nad prirodom, pa i životinjskim i biljnim svijetom, u uskoj je vezi s patrijarhalnim obrascima dominacije nad ženskim tijelom kojim se gubi individualnost. Tu stupa na snagu ekofeminizam koji omogućava "puštanje ženskih glasova" kojima se pruža otpor ovakvim oblicima opresije i "genocida" kako Carol J. Adams poima odnos čovjeka prema životinjama. Feminizam i ekofeminizam su stopljeni u jedno, baš kao što je i stapanje žene s prirodom. Revolucionarnim otporima, slijedeći stope feminističkih prethodnica, nastoji se upravo sačuvati individualnost žene i prirode. Uzurpiranje prirode istodobno je napad i na žensko tijelo. Stoga, naša ekofeministička svijest mora uvijek biti prisutna kroz revolucionarni otpor i borbu za slobodu ličnu i onu koju nam priroda pruža. I za sam kraj, koji je početak naše zajedničke ekofeminističke borbe u ovom kapitalističko-patrijarhalnom svijetu, ne smijemo zaboravljati ono što je davno istakla aktivistkinja, Maya Angelou: Svaki put kada se žena zauzme za sebe, ne znajući za tu mogućnost, ne zahtijevajući to, ona se zalaže za druge žene.

ZNAČAJ RAZVIJANJA KOMPETENCIJA STUDENATA SOCIJALNOG RADA ZA RAD SA MARGINALNIM GRUPAMA

Socijalni rad u najširem smislu riječi predstavlja pomažuću profesiju, odnosno prema posljednjoj, Globalnoj definiciji, to je je praktično zasnovana profesija i akademska disciplina koja promovira društvenu promjenu i razvoj, socijalnu koheziju, te osnaživanje i oslobađanje ljudi. Pomoć koju pružaju visoko educirani stručnjaci, socijalni radnici, ogleda se u koordinaciji i obezbjeđivanju socijalnih usluga. Korisnici socijalnih usluga su marginalne grupe među kojima se najčešće spominju osobe s invaliditetom, djeca s teškoćama u razvoju, starije osobe, ali i svi ostali koji se nađu u nepovoljnoj životnoj situaciji. Dakle, socijalni radnici pomažu ljudima u prevladavanju socijalnih nedaća do kojih može doći uslijed zdravstvenih i porodičnih problema, siromaštva, nezaposlenosti, kriminala, zavisnosti o alkoholu i drogama, kao i zbog ratnih stradanja ili elementarnih nepogoda. Oni nastoje direktnim savjetovanjem i konkretnim informiranjem pomoći porodicama i pojedincima da prepoznaju svoje prave probleme, razmotre moguća rješenja, te da prvo vlastitim snagama, odnosno mogućnostima, izađu s njima na kraj. Posebno je važno da, kao stručnjaci, svakom klijentu pristupe individualno i da u skladu sa tim i kreiraju moguće puteve oporavka. Stoga u cilju što kvalitetnijeg pružanja usluga, ali i zbog lakšeg pravazilaženja rizika od brzog profesionalnog sagorijevanja, odnosno stresa na poslu nerijetko se ističe važnost dodatnog razvijanja kompetencija stručnjaka koji rade sa marginalnim grupama.

Sve navedeno je bio razlog realizacije istraživanja kojim je obuhvaćen 51 student Odsjeka socijalnog rada Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu (treća godina BA studija i prva godina MA studija), a glavni cilj je bio da se dođe do saznanja o sklonostima i željama studenata kada je u pitanju rad sa konkretnom marginalnom grupom (osobe s invaliditetom, starije osobe, nezaposleni, ovisnici i sl.) kao i njihov stav o značaju i zastupljenosti dodatnih edukacija kojima se budućim stručnjacima razvijaju vještine prevazilaženja profesionalnog sagorijevanja.

Ključne riječi: socijalni rad, kompetencije, marginalne grupe.

ZVUČNA IMPROVIZACIJA U CILJU HOLISTIČKOG POBOLJŠANJA ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA

Zvučni okoliš gradova je izrazito zasićen bukom ali i namjernim zvukovima koji imaju određeni cilj poput signalizacije i informiranja. Istraživanja iz akustičke ekologije sve više naglašavaju negativne posljedice buke na zdravlje ljudi, oštećenja sluha, smetnje pri komunikaciji, umor, ili općenito pad imuniteta (Nadilo, 2013). Cilj istraživanja u ovom radu je bio upoznati ispitanike sa konceptom aktivnog slušanja, improvizacije i senzibilizacije na zvučne frekvencije koje imaju određene benefite na psihosomatsko zdravlje ljudi. Kroz ovaj proces zvučnog iskustva je prošao 151 ispitanik, uglavnom srednjih godina. Rezultati su pokazali da su se ispitanici osjećali opušteno, kao i da bi voljeli ponovo da učestvuju u sličnoj aktivnosti. Ovo eksplorativno istraživanje je pokazalo da je neophodno raditi na razvijanju svijesti o štetnosti buke i izuzetnim potencijalima zvuka u preventivne svrhe u kontekstu poboljšanja zdravih životnih stilova.

Ključne riječi: zvučna improvizacija, aktivno slušanje, wellness, intenzitet doživljaja.

NASILJE U INTIMNIM PARTNERSKIM ODNOSIMA: KA KOORDINIRANOM, MULTI -SEKTORSKOM PRISTUPU ZAŠTITI ŽENA

Empirijske studije porodičnog nasilja drastično su transformirane u proteklih šest decenija zbog historijski uvjetovanih društvenih snaga, promijenjenih društvenih konvencija i unaprijeđenih istraživačkih mogućnosti. U konceptualnom smislu, dogodio se odmak od promatranja različitih oblika nasilja nad ženama kao separatih entiteta ka vizuri koja nasilje nad ženama vidi kao unitaran fenomen čije različite manifestacije variraju u zavisnosti od konteksta. Uz ostale delikte koji se gotovo isključivo dešavaju ženama (silovanje, seksualno uznemiravanje, genitalno sakaćenje, prinudna prostitucija, trgovina ženama, prinudni brak, abortus, sterilizacija i dr.), nasilje u intimnom partnerskom odnosu specifičan je i najzastupljeniji oblik rodno zasnovanog nasilja nad ženama koje uključuje fizičko, psihičko, ekonomsko i seksualno zlostavljanje i druga kontrolirajuća ponašanja. U bh. kontekstu, prepoznavanje rodno uvjetovanog nasilja ima svoje korijene u specifičnostima ratnih iskustva, kada je seksualno nasilje korišteno kao široko rasprostranjena ratna strategija. To je dalo poticaj inicijalnom razvoju usluga podrške ženama koje su preživjele ratno silovanje. U procesu tranzicije, međunarodni akteri i organizacije civilnog društva usmjerili su fokus na nasilje počinjeno u privatnoj sferi, fokusirajući se najprije na zlostavljanje i zanemarivanje djece, te nasilje nad ženama u porodici. Njihovi zagovarački napori rezultirali su razvojem pravnih i socijalnih politika, te socijalnih usluga za žene koje su preživjele obiteljsko/partnersko nasilje. Ratifikacijom Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici 2013. godine, Bosna i Hercegovina se obavezala na implementaciju najviših standarda zaštite za žrtve, uključujući i uspostavu multidisciplinarnog i koordiniranog sistema zaštite.

Međutim, besprizorna eskalacija, te brutalnost i okrutnost manifestiranih formi partnerskog nasilja nad ženama koje dovode dooubistva (femicida) prethodno (dugotrajno) zlostavljane partnerke u posljednjoj godini ogolili su sve slabosti društvenog sistema zaštite. Ovaj rad stoga ima za cilj razmotriti složenu dinamiku između roda i nasilja, istražiti jazove u postojećim politikama i praksama unutar subjekata zaštite na lokalnom nivou, te pledirati za brze i efikasnije iskorake na uspostavi i jačanju koordiniranog, multi-sektorskog pristupa zaštiti žena na nivou lokalne zajednice.

**PODRŠKA HRANITELJSKIM PORODICAMA/
DOBRE PRAKSE IZ SOS DJEČIJH SELA BOSNE I HERCEGOVINE**

Biti odgovoran i dobar roditelj danas nije lako. Biti hranitelj nije samo humano već i veoma zahtjevno. Posebno osjetljiva i odgojno zahtjevna populacija su djeca i mladibez roditeljskog staranja. Specifičnost emotivnih stanja kroz koja prolaze samom činjenicom da ne odrastaju sa biološkim roditeljima neprestani su izvor različitih izazova sa kojima se ta djeca i mladi nose. SOS Dječija sela BiH već duže od 25 godina obezbjeđuju SOS porodice za djecu bez roditeljskog staranja. Koristeći se dobrim praksama i pozitivnim iskustvima drugih zemalja razvili smo sistem podrške SOS roditeljima u prevazilaženju izazova sa kojima se susreću u odgoju djece i mladih bez roditeljskog staranja. Dijeljenje dobrih praksi i preslikavanje sistema podrške hraniteljskim porodicama ojačao bi hranitelje da se nose sa izazovima i produžio boravak djece/mladih u hraniteljskim porodicama, čime bi smo dali više prostora da se razvije jaka emotivna veza između hranitelja i djeteta. Zasluguje li svako dijete porodicu ? Pomozimo da sva djeca odrastaju u porodici.

Međutim, besprizorna eskalacija, te brutalnost i okrutnost manifestiranih formi parterskog nasilja nad ženama koje dovode do ubistva (femicida) prethodno (dugotrajno) zlostavljane partnerke u posljednjoj godini ogolili su sve slabosti društvenog sistema zaštite. Ovaj rad stoga ima za cilj razmotriti složenu dinamiku između roda i nasilja, istražiti jazove u postojećim politikama i praksama unutar subjekata zaštite na lokalnom nivou, te pledirati za brze i efikasnije iskorake na uspostavi i jačanju koordiniranog, multi-sektorskog pristupa zaštiti žena na nivou lokalne zajednice.

dr.sc. Koraljka Modić Stanke, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
dr.sc. Valentina Ružić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku
dr.sc. Tena Velki, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta u Osijeku

POTENCIJALNI PROBLEM MIŠLJENJA PO SHEMAMA U PROFESIONALNOM KONTEKSTU

Ljudi su skloni brzom stvaranju pretpostavki na temelju prethodnog iskustva, što može predstavljati problem u profesionalnom kontekstu. Cilj istraživanja bio je ispitati utjecaj konteksta na objektivn(ij)e procjene potrebe za stručnom pomoći i subjektivn(ij)e procjene motivacije i načina za pružanjem pomoći djetetu i roditelju na temelju oskudnih informacija.

Nakon čitanja vinjeta sa opisom ponašanja i obiteljskog konteksta, studenti pomagačkih struka (N=394) procjenjivali su potrebu za pomoći stručnjaka te želju za pružanjem pomoći i discipliniranjem djeteta i roditelja. Prema rezultatima, procjena potrebe za stručnom pomoći djetetu ovisi o obiteljskoj situaciji (viša kod nedavno posvojenih), a roditelju o odgojnom stilu (viša kod permisivnih). Sudionici su iskazali popriličnu motivaciju za pružanje pomoći i djetetu i roditeljima (više permisivnim nego autoritativnim). Bez obzira na obiteljsku situaciju, permisivni roditeljski stil je izazvao veću želju za discipliniranjem i djeteta i roditelja.

Autorice raspravljaju o mogućim objašnjenjima dobivenih rezultata, kao i praktičnim implikacijama istraživanja.

Amna Humačkić, MA i doc.dr. Jelena Brkić – Šmigoc,
Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka

ELEKTRONIČKO NASILJE MEĐU DJECOM I MLADIMA

Nasilje preko interneta, poznato i kao elektroničko nasilje, opći je pojam za svaki vid komunikacije putem cyber tehnologija koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca ili grupe, tako i za opće dobro.

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti učestalost doživljavanja i činjenja elektroničkog nasilja među djecom i mladima, te povezanost sa sociodemografskim varijablama, tj. povezanost doživljavanja i činjenja elektroničkog vršnjačkog nasilja sa spolom i dobi.

Dobiveni rezultati su pokazali da su stariji adolescenti ti koji najčešće doživljavaju elektroničko vršnjačko nasilje s obzirom na dob. Osim toga, rezultati istraživanja su pokazali da su muške osobe te koje su češće žrtve elektroničkog vršnjačkog nasilja s obzirom na spol, ali isto tako i oni koji češće čine nasilje. Kada je riječ o razlikama prema dobi, u činjenju ove vrste nasilja, dobiveni rezultati nisu pokazali značajne razlike.

ULOGA STILA PRIVRŽENOSTI U KVALITETI PARTNERSKIH ODNOSA

Bliski partnerski odnosi predstavljaju formu u kojoj većina ljudi provodi život, stoga njihova kvaliteta ima značajan uticaj na različite aspekte ljudskog života. Ljudi koji su ostvarili uspješne i kvalitetne partnerske veze iskazuju veće zadovoljstvo vezom, općenito su zadovoljniji samim sobom, svojim životom, pa i okolinom.

Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost stilova privrženosti sa kvalitetom partnerskih odnosa. Dobiveni rezultati ukazuju na to da kada je u pitanju kvalitet partnerskih odnosa i njegove istraživane komponente javljaju se razlike u odnosu na stil privrženosti.

Stil privrženosti predstavlja bitan faktor koji u značajnoj mjeri ima ulogu u oblikovanju kvalitete partnerskog odnosa. Osobe sa sigurnim stilom privrženosti imaju kvalitetnije partnerske odnose i njihove veze bolje funkcioniraju. Dok nasuprot tome, vlastite nesigurnosti koje posjeduju osobe sa nesigurnim stilovima privrženosti se očituju i na kvaliteti njihovih partnerskih odnosa.

PRAVNA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA U MEĐUNARODNIM DOKUMENTIMA I ZAKONODAVSTVU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

U radu su, pored određenja pojma starija osoba, prezentirani najvažniji međunarodni dokumenti iz oblasti posebnih prava starijih osoba doneseni na nivou Ujedinjenih Nacija i Evropske Unije, budući da danas kontinuirano povećanje starijeg stanovništva čini jedan od bitnih izazova većine razvijenih država svijeta. Stoga ljudska prava, položaj u društvu, kvaliteta života i politika zaštite starijih osoba sve više postaju predmet interesiranja političke, stručne i naučne javnosti. Pri tome, starije osobe, iako jedna od najvulnerabilnijih društvenih skupina kojoj je neophodna posebna zaštita i specifična ljudska prava, za razliku od djece i osoba s invaliditetom koji također pripadaju ranjivim skupinama, još uvijek nemaju sveobuhvatan pravno obavezujući dokument, Konvenciju o pravima starijih osoba, usvojen na nivou Ujedinjenih Nacija.

Nezadovoljavajuća zaštićenost postojećim međunarodnim instrumentima neminovno se reflektira na položaj, zaštitu i (ne)ostvarivanje osnovnih ljudskih prava starijih osoba u Bosni i Hercegovini koja, prema posljednjem popisu stanovništva (2013), s procentom 14.2 % starijih osoba od 65 godina u ukupnoj populaciji stanovništva, te procjenama Svjetske banke (2007) da će do 2025. godine jedna petina do jedne četvrtine stanovnika imati više od 65 godina, pripada zemljama s visokom stopom tzv. demografske starosti.

U istom kontekstu, s obzirom na državno ustrojstvo Bosne i Hercegovine, dva entiteta i distrikt, te činjenicu da na nacionalnom nivou ne postoji odgovarajuće zakonodavstvo iz oblasti socijalne politike, zdravstvene zaštite, porodičnog prava itd., u ovom radu ostvarivanje prava, položaj, potrebe i politika zaštite starijih osoba analiziraju se većinom na nivou entiteta Federacija Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: starije osobe, pravna zaštita, međunarodni dokumenti, domaće zakonodavstvo.

SLOBODA MEDIJA KAO TEMELJ LJUDSKIH PRAVA

Slobodni, nezavisni i pluralistički mediji, uz pravo slobode informisanja i izražavanja, ključni su za pravilno funkcionisanje demokratije. Sloboda medija u velikoj mjeri doprinosi zaštiti svih drugih ljudskih prava. Skretanje pažnje javnosti na činjenice često je ključni i prvi korak u rješavanju kršenja ljudskih prava i pozivanju vlada na odgovornost. Sva djelatnost medija i profesionalaca u oblasti informisanja i novinarstva teži da se zasniva na principu autonomije, koji direktno proizlazi iz slobode date štampi od velikih političkih revolucija 18. stoljeća. U središtu liberalne koncepcije informacija je princip autonomije. Taj princip autonomije proizlazi direktno iz koncepta slobode definirane u doba prosvjetiteljstva kao temeljnog atributa ljudskog bića i svakog demokratskog društva. To su vodeći principi na kojima se temelji čitava filozofija štampe već dva ili tri stoljeća. Mediji su podložni različitim oblicima pritiska i kontrole svog sadržaja, što narušava njihovu nezavisnost i pluralizam. Širom svijeta postojanje pluralističkih i nezavisnih medija je od suštinskog značaja jer, gdje god je govor ograničen, gdje su informacije skraćene, sloboda pojedinaca je ugrožena.

PRAVO DJETETA I ADOLESCENATA NA MENTALNO ZDRAVLJE U BOSANSKOHERCEGOVAČKIM TRANSFORMACIJSKIM PROCESIMA

Adolescencija je životno razdoblje obilježeno povećanjem mogućnosti, sposobnost, aspiracija, energije i kreativnosti, ali i razdoblje velike osjetljivosti. Adolescenti su nositelji promjena koji mogu pozitivno doprinijeti svojim porodicama i lokalnim zajednicama.

Problemi s mentalnim zdravljem i psihosocijalni problemi, poput samoubistava, samoozljeđivanja, poremećaja u prehrani i depresije, najvažniji su uzroci lošeg zdravlja, morbiditeta i mortaliteta među adolescentima, a osobito među onima u osjetljivim skupinama. Ti su problemi posljedica složenog međudjelovanja genetičkih i bioloških uzroka te uzroka vezanih uz ličnost i okoliš, a povećavaju ih diskriminacija, vršnjačko nasilje, socijalna isključenost kao i pritisak vezan uz fizički izgled i kulturu u kojoj se teži "savršenstvu".

Komitet za prava djeteta naglašava da države trebaju usvojiti pristup zasnovan na javnom zdravlju i psihosocijalnoj podršci, a ne prekomjernom korištenju medikamenata i institucionalizaciji. U bosanskohercegovačkim transformacijskim procesima potrebno je sveobuhvatno višesektorsko djelovanje u okviru integriranih sistema za zaštitu mentalnog zdravlja adolescenata u koje moraju biti uključeni roditelji, vršnjaci, šira porodica a i cjelokupan obrazovni sektor koji će putem nadležnih ministarstava osigurati takve politike i strategije u pravcu efikasnog rješavanja problema. Svjedočimo pretvaranju djelovanja stručnog osoblja u lica koja ne pružaju stručnu pomoć nego zadovoljavaju uspostavljene birokratske procedure.

Ključne riječi: dijete, adolescent, zdravlje, mentalno zdravlje, državni aparat.

Prof.dr. Sandra Kadum, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Nikol Ivančić Pek, MA DV Radost, Poreč

UTJECAJ PRIRODNOG OKRUŽENJA NA RAZVOJ DJECE: PRIMJER ŠUMSKIH VRTIĆA U ISTRI (REPUBLIKA HRVATSKA)

Boravak u prirodi ima pozitivne učinke na zdravlje djece i povezanost s okolišem, te potiče ljubav prema prirodi i njezinom očuvanju. Priroda je sama po sebi izvor znanja za djecu, kao i mjesto u kojem se djeca osjećaju dobro i prihvaćeno, no današnje generacije djece i mladih polako gube vezu sa svijetom prirode. Iako povezanost čovjeka s prirodom nije u potpunosti nestala, važno je djecu već u predškolskoj dobi usmjeriti na prirodu i osnaživanju veze s njom kao sastavnim i neizostavnim dijelom života svakoga od nas.

Kroz primjere šumskog vrtića „Šumska djeca“ i šumskog ateljea „Šumske boje – il bosco colorato“ pokazat će se njihova vizija, motivacija i strast u stvaranju ovakvih obrazovnih ustanova, te njihov pristup u radu s djecom. Šumski vrtići daju primjer poticajnog okruženja za dječji razvoj te ističu potrebu za daljnjim istraživanjima i promicanjem ovakvih obrazovnih praksi u skladu s potrebama suvremenog društva i djece.

Doc. dr. Jovana Škorić, Odsek za Socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu
Doc. dr. Jelena Tanasijević, Odsek za Socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

ANALIZA STAVOVA JAVNOSTI O PITANJU SPUŠTANJA STAROSNE GRANICE ZA KRIVIČNU ODGOVORNOST MALOLETNIKA NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE

Usled narastajućih socijalnih problema i različitih formi nasilja, pitanje o spuštanju starosne granice za krivičnu odgovornost maloletnika zaokupilo je pažnju javnosti u Republici Srbiji (ali i mnogih drugih zemalja). Sa jedne strane potrebno je zaštititi društvo, dok je sa druge strane potrebno zaštititi prava i interese deteta. Pitanje o starosnoj granici za krivičnu odgovornost maloletnika obično zavisi od pravnog sistema države, a kod nas je ovo pitanje regulisano Zakonom o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično pravnoj zaštiti maloletnih lica iz 2005. godine.

Uzimajući u obzir navedeno, istraživanje teži da ispita i analizira stavove javnosti u kontekstu ove teme, kao i da predloži preporuke u domenu kreiranja proaktivnijih mera prevencije i informisanja javnosti. U istraživanju je učestvovalo 4 659 građana iz svih 17 okruga Republike Srbije. Podaci su prikupljeni onlajn, posredstvom upitnika koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja, dok je za obradu podataka korišćen hi kvadrat. Rezultati istraživanja ukazali su na visoku netolerantnost opšte populacije prema maloletnim počiniocima krivičnih dela, usmerenost na represivne mere i kažnjavanje, kao i na nepoznavanje i nerazumevanje šireg konteksta ovog problema.

Ključne riječi: starosna granica, krivična odgovornost maloletnika, stavovi javnosti, prava i interesi deteta.

KRIZA UDOMITELJSTVA - ŠTO JE DOVELE DO NJE I KAKO JOJ PRISTUPITI

Udomiteljska skrb za djecu u Republici Hrvatskoj ukazuje na stanje koje bi se moglo nazvati "krizom udomiteljstva". Zamjetan je trend smanjenja broja postojećih udomiteljskih obitelji (po sili zakona jer ne udovoljavaju više zakonskim okvirima za bavljenje udomiteljstvom ili temeljem vlastite odluke o prekidu bavljenjem udomiteljstvom), te smještajnih kapaciteta u ustanovama (uslijed procesa transformacije) uz paralelno povećanje broja djeca u alternativnoj skrbi. Navedeno stvara dodatni pritisak na udomiteljsku skrb a kampanje promocije i regrutacije novih udomiteljskih obitelji pokazuju male ili nikakve rezultate. Nadalje, negativna percepcija sustava skrbi za djecu u javnosti, negativna iskustva udomitelja s pružateljima podrške i prekidi smještaja predstavljaju dodatne izazove u regrutaciji udomitelja jer mogu dodatno obeshrabriti potencijalne udomitelje.

Uvažavajući navedeno, cilj je rada dati pregled pregled recentnih rezultata istraživanja provedenih u Republici Hrvatskoj, vezanih uz udomiteljstvo za djecu, uz kritički osvrt na postojeću praksu kod nas.

Svrha je rada doprinijeti znanstvenoj utemeljenosti i promišljanju unapređenja i razvijanja inovativne, transformativne prakse i pristupa udomiteljskoj skrbi temeljem spoznaja kojima raspolažemo, a u kojima socijalni radnici trebju imati vodeću ulogu.

Mirjana Blažević, magistra primarne edukacije, učiteljica u zvanju mentorice,
OŠ Ivana Batelića – Raša, Hrvatska
Željka Čikeš, Učiteljica razredne nastave u znanju savjetnice OŠ Marije i Line,
Hany Tutan, magistra primarne edukacije, Institucija OŠ Ivana Batelića – Raša

VRIJEME S PRIRODOM U PRIRODI

Nalazimo se u eri brzog tehnološkog razvoja, okruženi računalima, pametnim telefonima, internetom, društvenim mrežama, elektroničkim igricama. Zbog toga reducirano je vrijeme boravka u prirodi, što nameće promišljanje postoji li potreba za povratkom prirodi.

Boravak u prirodi donosi mnoge dobrobiti za razvoj djece i njihovo zdravo odrastanje. Priroda je najbolji poligon za djetetovu tjelovježbu, pruža mu mogućnost za motorički razvoj, razvija njegovu kreativnost i maštu, potiče znatiželju i istraživački duh, razvija odgovorno ponašanje prema prirodi, potiče sva osjetila.

Nedostatak povezanosti s prirodom kod današnje djece manifestira se u problemima pretilosti, poremećajima pažnje, čestim promjenama raspoloženja, depresiji, tjeskobi, lošom motorikom, problemima s vidom. Danas za to postoji čak i naziv: sindrom deficita kontakta s prirodom.

Cilj našeg istraživanja je ispitati koliki doticaj s prirodom imaju osnovnoškolska djeca. Ispitivanje ćemo provesti na djeci od 1- 8. razreda u osnovnim školama Županije istarske.

Dr.sc. Koraljka Modić Stanke, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Dr.sc. Inja Erceg, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb
Mr.sc. Matea Ćosić, Centar za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj, Split

OTVORENA POSVOJENJA IZ PERSPEKTIVE BUDUĆIH STRUČNJAKA

Pojam otvorenosti u posvojenju osim komunikacijske obuhvaća i strukturalnu otvorenost – trenutno nepostojeću u RH s obzirom na postojeću zakonsku regulativu. Kumulacija dokaza o dobrobitima otvorenih posvojenja u budućnosti bi mogla dovesti do rasprava o izmjenama zakona u korist povećanja otvorenosti – stoga je važno (i cilj ovog istraživanja) ispitati stavove prema otvorenim posvojenjima kod budućih stručnjaka te provjeriti jesu li oni posredovani informiranošću, interesom i/ili osobnim iskustvom.

Makar su studenti prava (n=35) i socijalnog rada (n=28) pokazali veću (iako i dalje nedovoljnu) informiranost o posvojenju u odnosu na studente psihologije (n=56) – ista se nije pokazala povezanom s njihovim stavovima. Studenti različitih struka pokazali su podjednake, blago pozitivne stavove prema otvorenim posvojenjima (više glede posvojitelja i djece nego bioloških roditelja) koji također nisu bili u korelaciji s (prosječno umjerenim) interesom za rad u području socijalne skrbi niti (oskudnim) osobnim iskustvom.

Autorice raspravljaju o mogućim objašnjenjima dobivenih rezultata, kao i praktičnim implikacijama istraživanja.

KVALITET ŽIVOTA OSOBA S INVALIDITETOM

Rad istražuje položaj osoba s invaliditetom na teritoriji Zeničko-dobojskog kantona s fokusom na kvalitet života, fenomena sačinjenog od nekoliko domena, subjektivnih i objektivnih pokazatelja. Uz pomoć upitnika Svjetske zdravstvene organizacije (WHOQOL-BREF i WHOQOL-DIS) analizirano je zadovoljstvo osoba s invaliditetom sljedećim domenama kvaliteta života: fizičkim zdravljem, psihološkim stanjem, društvenim odnosima, okolinom, inkluzijom, kontrolom i (anti)diskriminacijom. Istraživanje je provedeno na uzorku osoba s invaliditetom u navedenom kantonu, a rezultati pokazuju da su osobe s invaliditetom u značajnoj mjeri zadovoljne s onim aspektima kvaliteta života kojima one kao individue „upravljaju“ (vlastiti potencijal, sposobnost zauzimanja za sebe i uključenost u društvene aktivnosti s porodicom i prijateljima), dok su oni aspekti koji „zahtijevaju“ interakciju s okolinom (poput uključenosti u lokalne aktivnosti i pogled na budućnost) uglavnom izvor nezadovoljstva. U radu se ističe potreba za promjenom odnosa društva prema osobama s invaliditetom i važnost pružanja socijalne podrške kao ključnog faktora za poboljšanje kvaliteta života.

STARATELJSTVO I SMJEŠTAJ MALOLJETNIH OSOBA KOJE SU STRANI DRŽAVLJANI NA PODRUČJU GRADA BIHAĆA (2018. – 2021. GODINA)

Migrantska kriza je predstavljala poseban izazov za centre za socijalni rad, koji putem starateljske zaštite obezbjeđuju poštivanje osnovnih ljudskih prava djeci i maloljetnicima. U CSR Bihać svakodnevno se svjedočilo ogromnom prilivu maloljetnika bez pratnje koji dolaze iz različitih kulturoloških sfera, u smislu drugačijih običaja, jezika i istovremenom nedostatku dovoljnog broja prevodioca na terenu.

U radu Centar se susreo sa djecom koja su doživjela velike traume. Problem je predstavljao i smještaj djece jer ne postoji specijalizirana ustanova za njihov smještaj. Izazov je bio raditi kada je priliv velikog broja djece a mali broj stručnih radnika koji bi bili imenovani za staratelja.

U navedenom periodu na području Bihaća otvorena su tri Privremeno prihvatna centra u kojima su bili smješteni maloljetnici bez pratnje. Tokom boravka u istima veliki broj maloljetnika je koristio usluge mentalnog zdravlja, a CSR je u tom periodu imenovao staratelja za 2751 maloljetnika iz dvadeset i dvije različite zemlje.

Potrebno je naglasiti da je veoma važno pravovremeno djelovati kada su u pitanju djeca i maloljetnici bez pratnje, te educirati profesionalce i širu zajednicu o istima.

**RAZLIKE U STARETEGIJAMA SUOČAVANJA SA STRESOM
KOD DJECE I ADOLESCENATA S OBZIROM NA
SOCIJALNU I EMOCIONALNU KOMPETENTNOST**

U radu je teorijsko-empirijskom analizom ukazano na ključne faktore i strategije koje doprinose razvoju otpornosti kod djece i adolescenata, fokusirajući se na socijalnu i emocionalnu kompetentnost. Fokus je stavljen na socijalnu i emocionalnu kompetentnost te načine jačanja tih kompetencija radi boljeg suočavanja s današnjim stresnim izazovima. Cilj istraživanja je pružiti nove informacije o povezanosti između socijalne i emocionalne kompetentnosti, strategija suočavanja sa stresom te otpornosti djece i adolescenata. Rad također istražuje problematiku loših ishoda odgojnog djelovanja, s posebnim naglaskom na porastu asocijalnog ponašanja među mladima. Empirijsko istraživanje provedeno na 178 ispitanika iz Sarajeva pokazuje da razvijene socijalne i emocionalne kompetencije kod mladih pozitivno utječu na njihovo uspješno funkcioniranje u društvu te snalaženje u stresnim situacijama. Rezultati naglašavaju važnost rada na socio-emocionalnom razvoju djece od najranije dobi kako bi se razvile vještine potrebne za pozitivan razvoj ličnosti i suočavanje sa stresom. Također, istraživanje otkriva povezanost strategija suočavanja sa stresom s razinom socijalnih i emocionalnih kompetencija, uz naglasak na važnim faktorima poput osobnosti, dobi, stresora i spola.

ORGANIZACIONI ODBOR

Prof. dr. Sanela Bašić

Prof. dr. Borjana Miković

Prof.dr. Dževad Termiz

Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija

NAUČNI ODBOR

Prof. dr. Sanela Bašić

Prof. dr. Borjana Miković

Prof.dr. Dževad Termiz

Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija

Prof. dr. Suada Buljubašić

Prof. dr. Sanela Šadić

Prof. dr. Sabira Gadžo-Šašić

Prof. dr. Nedreta Šerić

Doc. dr. Jelena Brkić Šmigoc

Doc. dr. Nina Babić

Dr.sc. Dinka Čaha

Prof.dr. Ljubo Lepir

Prof.dr. Dragana Šćepović

Doc.dr. Lamija Silajdžić

Prof. dr. Vesna Leskošek

Prof. dr. Natalija Perišić

Prof. dr. Koraljka Modić Stanke

Prof. dr. Džamna Vranić

Prof. dr. Sarina Bakić

Prof. dr. Mustafa Sefo

Doc. dr. Irena Praskač-Salčin

BUEN VIVIR

*shared future for
transformative
change*

**WORLD SOCIAL WORK DAY
19TH MARCH 2024
#WSWD2024**

www.ifsw.org

